

YAKIN DOĐU ÜNİVERSİTESİ
İSLAM TETKİKLERİ MERKEZİ DERGİSİ
JOURNAL OF THE NEAR EAST UNIVERSITY ISLAMIC RESEARCH CENTER

YAKIN DOĐU ÜNİVERSİTESİ İSLAM TETKİKLERİ MERKEZİ DERGİSİ
JOURNAL OF THE NEAR EAST UNIVERSITY ISLAMIC RESEARCH CENTER

ISSN: 2148-922X

Dergimiz, uluslararası hakemli bir dergi olup, uluslararası
Research Databases veri indeksi ve İSAM İslâm Araştırmaları Merkezi
ve dergipark tarafından taranmaktadır.

Yakın Dođu Üniversitesi Adına Sahibi

Owner on Behalf of Near East University
Dr. Suat İrfan GÜNSEL

Onursal Editör | Honorary Editor

Prof. Dr. Ümit HASSAN (Rektör/President)

Editörler | Editors

Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ & Doç. Dr. Ahmet Erhan ŞEKERCİ
mehmet_mahfuz@yahoo.com; ahmetsekerci@gmail.com

Yayın Kurulu | Editorial Board

Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK, Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ,
Doç. Dr. Ümit Horozcu, Yrd. Doç. Dr. Muhammet Mucahit ASUTAY,
Dr. Öğr.Üy. Fethullah ZENGİN, Ar.Gör. Zeynep Münteha KOTAN

Danışma Kurulu | Advisory Board

Prof. Dr. Mümtaz ALİ (International Islamic University, MALEZYA)
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ (Yakın Dođu Üniversitesi Öğretim Üyesi, KKTC)
Prof. Dr. Talip ATALAY (K.K.T.C. Din İşleri Başkanı, KKTC)
Prof. Dr. Muhammed BABAAMMİ (Metodoloji Enstitüsü Müdürü, CEZAYİR)
Prof. Dr. İsmail BARDHİ (Dean School of Islamic Theology of Skoplje, ABD)
Prof. Dr. Şenol BEKTAŞ (Yakın Dođu Üniversitesi Rektör Yardımcısı, KKTC)
Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK (Yakın Dođu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı, KKTC)
Prof. Dr. İlyas ÇELEBİ (Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, TÜRKİYE)
Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ (Uluslararası Balkan Üniversitesi Rektörü, MAKEDONYA)
Prof. Dr. Enis HURŞİT, (Refah Üniversitesi Rektörü, PAKİSTAN)
Prof. Dr. Ali KARADAĞI, (Katar Üniversitesi, KATAR)
Prof. Dr. Raşit KÜÇÜK (Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı, TÜRKİYE)
Prof. Dr. Mehmet Emin ÖZAFŞAR (T.C. Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı, TÜRKİYE)
Prof. Dr. Ömer ÖZSOY (Frankfurt Üniversitesi ALMANYA)
Prof. Dr. Burhanettin TATAR (Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, TÜRKİYE)
Prof. Dr. Hasan Kamil YILMAZ (T.C. Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı, TÜRKİYE)
Prof. Dr. Hakan OLGUN (İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, TÜRKİYE)
Doç. Dr. Recep DURAN (Yakın Dođu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, KKTC)
Doç. Dr. Muhammed REYYAN, (Ürdün Üniversitesi, ÜRDÜN)
Doç. Dr. Mehmet ÜMİT (Yakın Dođu Üniversitesi Öğretim Üyesi, KKTC)
Yrd. Doç. Dr. Yusuf SUIÇMEZ (Yakın Dođu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi)

Yönetim Yeri | Head Office

Yakın Dođu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
email: mehmetmahfuz@gmail.com
mehmet.mahfuz@neu.edu.tr

ISSN: 2148-922X

Mizanpaj: Ankara Dizgi Evi

Baskı/Printing: Yakın Dođu Üniversitesi Matbaası/Aralık 2018

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN	5
Saliha UYSAL DİN PSİKOLOJİSİ BAĞLAMINDA ÖLÜM EŞİĞİ DENEYİMLERİ	7
Dr. Öğrt. Üyesi Ayhan IŞIK ŞEYHÜLİSLÂMLIK BELGELERİNDE KIBRIS'TA EĞİTİM ALANINDA KURULAN VAKIFLAR	45
Yrd. Doç. Dr. Semira KARUKO EL-CÜRĀNÎ'NİN BELAĞAT İLMİNDE EL-BEYAN VE'T-TEBYİN'İN İZLERİ.....	79
Prof. Dr. Ali DURUSOY İBN RÜŞD FELSEFESİNDE MANTIK BİLİMİNİN YERİ.....	93
Mehmet ERDOĞAN İSLAM VE İNANÇ-EYLEM-ERDEM BÜTÜNLÜĞÜ	105
İsmail GÜLEÇ İSLAM VE EDEBİYATIMIZ.....	117
YAZIM KURALLARI.....	123

Geliş Tarihi: 24.05.2018

Kabul Tarihi: 27.06.2018

Sevgili öğrenciler, değerli hocalarım, kıymeli misafirler!

Sizlere bir soru sorarak başlamak istiyorum konuşmama. Lütfen şu dizelere bir göz atar mısınız? Sizce bu dizeleri kim, neden ve kime söylemiş olmalı?

*Yurdundan koparılmış gözleri sürmeli yaralı bir ceylân gibi
Suat'ı alıp götürdüler, gönlüm öyle kırık ki!*

*Gönlüm, azat nedir bilmeyen bir köle örneği ezgin,
Tan vakti Suat göçtü buralardan.
O ne mağrur bakışlardı Rabbim ve ne müstağni.*

*Suat ki boyu altın ölçüde; önden bakılınca zarif nahif, incecik belli,
Tombul görünüşlü arkadansa, arka çizgileri bile belli.*

*Gülerken dişlerinde kar yağar gibi bir kış aydınlığı ,
Öyle beyaz, onları şarapla yıkıyorlar durmadan sanki.*

*Vâdi açık. Kuşluktur. Çakıllarda kuş sesli serin sular.
Kuzey yelleriyle serin sular gibi saf ve ışıklı Suat'ın ağzındaki.*

*Süpürürse rüzgâr nasıl üstündeki bulutları, nasıl yıkarsa pırıl peril
geceleri yağmur tepeleri
Ağzındaki su o yağmur suyu Suat'ın. dişleri o beyaz kum tepeleri.*

*Soylulukta en soylu, cömertlikte bir eşi yok bir sevgili iken Suat,
Ne kendi sözünde durdu, ne de dinledi beni.*

*Suat bu, işi gücü bana oyun, naz, vefasızlık, söz verip dönme.
Benim kaderim böyle, Onun aşk felsefesi.*

*Bulut bir zavallıdır Onun yanında biçimden biçime girmekte,
Renkten renge girmekte yaya kalır bukalemun, gulyabani.*

*Sen ne aptalsın ki yahu sandın Suat durur sözünde.
Kalburda su durursa, Suat da durur sözünde tabii.*

* Prof. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı

*Suat'tan söz aldım diye böbürlenip durmak ha!
Hayaller kurdun, umutlandın! Ama umutlar uçucu, aldatıcıdır
rüyalar gibi.*

*Suat'ın vuslat. sözleri geçse yeridir atlatışlar tarihine.
Bir söz istedin mi kendinden, hemen kesilir meşhur yalancı
Urkub'un teki.*

*Böyle arkandan atıp tutuyorum ya Suat, elbet ayrılık acısından
Onun için affet beni, sen yine de sev beni.*

Sevgilisine kavuşmak isteyen ve hasret ateşiyle yanan bir aşğın üzüntü dolu sözlerine ne kadar benziyor değil mi? Oysa değil. Ne şairi bir aşık, ne de Suat bir sevgili. Şiir de bir sevgili için söylenmiş ama günümüz insanının sevgili deyince aklına gelen türden bir sevgili değil.

Şiir *Kaside-i Bürde* olarak şöhret bulmuş Banet Suat. Hakkında idam kararı verilen Ka'b b. Zuhayr'ın Hz. Peygamber'den af dilemek için geldiği meşhurdur ve Hz. Peygamber'in affetmekle kalmayıp hırkasını da verdiği meşhur şiiri. Hz. Peygamber'in huzurunda okunuyor, ashab dinliyor, Hz. Peygamber de ödüllendiriyor.

Güzel şiiri ödüllendiren bir peygamberimiz var bizim.

Şiir ve edebiyat Hz. Peygamber'in hayatında kendisine risalet tebliği edilmeden önce de vardı. Ukaz panayırına gidip şairleri dinlediğini kitaplardan okuyoruz.

Evet, peygamberimiz şiiri dinlerdi ama hepsini değil. Bazı şiirleri dinlemezdi ve şairlerini de sevmezdi. Şiirde onun için en temel ölçü Allah'a, resülüne hakaret etmemesi, resülünün tebliği ettikleriyle çelişmemesi, hikmet barındırması, İslam'ı övmesi, güzel olması. Ashap insanların gönüllerine Allah sevgisi ekecek, onlara günahı hatırlatmadığı gibi uzaklaştırarak şiirleri dinlerdi. Böyle olunca da şiirin muhtevasını ve üslubunu da değiştirdi, geliştirdi.

Akıllara şöyle bir soru gelebilir. İslam şiiri ve edebiyatı nasıl değiştirdi?

Bu soruya kısaca iki şekilde değiştirdi diye cevap verebiliriz. İlkinden az önce bahsetmiştik. Şiirin muhtevasını değiştirdi. Allah sevgisi, peygamber sevgisi, iyilik-güzellik övgüsü ve hikmet içeren sözleri kattı. İkinci değişiklik ise biçimde ve kurallarda oldu.

Şairler birbirlerini taklit ederler. Hele büyük şairler ve onların şiirleri asırlar boyunca taklit edilegelmiştir. Onlara benzeyen şiirler yazılmıştır. En güzel şiirden bile daha güzel ve etkili Kuran da şairleri etkilemiş ve

şairler ona öykünmeye başlamışlardır. Özellikle ilk dönem müfessirleri Kuran'ı daha iyi anlamak için onu metin olarak ele almışlar ve ondaki ıcazı göstermeye çalışırken bir yandan da yeni bir ilmin doğmasına vesile olmuşlardır. Böylece Kuran'ın kuralları şiirin kurallarını belirler olmuştur. Sözün güzelliğinin ölçüsünü Kuran'a göre oldu.

İslam çok zengin bir hazine biriktirdi. Hz. Peygamber'in *Veda Hutbesi* edebi bir metin olmaklık bakımından hitabete örnek gösterilecek ilk birkaç metinden biridir. Kendisi şiir söylemese de halaları şairdi, amcaları, amcasının oğlu hep şairdi. Hassan b. Sabit, Abdullah b. Revaha, Ka'b b. Malik onun şairleriydi ve düşmanın söz oklarından ona şiirlerden kalkan olurlardı. Damadı ve en yakını Hz. Ali'nin şiirleri hâlâ dillerde dolaşır. Kaside-i Bürdeler, Mütenebbi, İbn Fariz, Zünnun-ı Mısırî bugün bile şiirleriyle aramızda yaşamıyor mu? Şairlerimiz onların şiirlerine nazireler yazmıyor mu? Telmihte bulunuyorlar mı?

Etkilenen sadece Müslüman olan milletler mi? Hayır, dünya edebiyatını, Batı edebiyatını da etkiledi İslam. Dante'nin meşhur eseri *İlahi Komedyası* mesela. Ebu'l-Ala el-Maârî'den etkilenmiştir. Daniel Defoe'nun *Robinson Crusoe*'u İbn Tufeyl'in *Hayy b. Yekzan*'ına ne kadar da çok bezer. İbn Hazm'ın masalları 13. Asır Avrupa'sının saraylarında ve kentlerine en çok anlatılan hikayelerin başında geliyordu. Çevrilmediği dil kalmamıştı. Lafontaine'nin fabıllarının kaynağı ta bu masallara kadar gider. Boccaccio, Chaucer ve bazı Alman hikâye yazarları da onun bu masallardan etkilenmişti. Cervantes'in *Don Quichotte*'undaki hikmetler üzerine bir kitap yazılabilir. Margin Lings'in *Shakespeare'in Kutsal Sanatı* isimli eserini okuyunca Hamlet, Othello, Macbeth, Kral Lear bile başka bir kahraman oluyor artık gözümüzde.

Ya Türk edebiyatı, Türk edebiyatında neler değiştirdiğini anlatmaya kalkışsam saatler sürer. Adeta yeni bir edebiyat oluşturdu Türkler. Türler, biçimler, ölçüler, kafiyeler, edebi sanatlar ve şiirde semboller, imgeler.

Hz. Peygamber'i bir peygamberden öte, bir büyükleri gibi yakından seven, sanki hiç ölmemiş, hep yanlarındaymış gibi yaşayan atalarımız, dedelerimiz, âdetâ bir Hz. Peygamber edebiyatı oluşturmuş. Mevlid'i bu kadar çok okuyan ve dinleyen bir başka millet var mıdır, bilmem. Rahmetli annem her dinlediğinde torununun doğum haberini almış gibi canlanır, sevinir ve mutlu olurdu. Kendisi de sekiz çocuğun doğumunda bulunmuş bir ebe olarak viladet bahrini dinlerken sanki o anı yaşardı. Bugün aklıma geldikçe Hz. Peygamber'i annem kadar çok sevemediğimi ve asla da sevmeyeceğimi düşünür, üzülürüm. Biz niye onlar gibi sevmiyoruz sorusuna cevap arar dururum hep. Soruyu sorup konumuza döneyim.

Sadece mevlit mi, nat yazmayan bir tane şair yoktur neredeyse. Miraciyye, siyer-i nebî, hilye, manzum kırk hadis, yüz hadis tercümeleri, münacaat-ı nebi, mucizat-ı nebi, gazavat-ı nebi, şefaathane, salavatname, hicretname, tıbb-ı nebi hep şairlerimiz tarafından yazılmış edebi metinlerdir ve bir kısmı sadece bizim şairlerimiz tarafından yazılmıştır.

İslam, Kuran ve Hz. Peygamber'i bilmeden bizim şiirimizi de anlayamazsınız. Şu beyti Kuran'dan bi-haber olan biri nasıl anlayabilir?

*Sanma ey hâce ki senden zer ü sim isterler
Yevma lâ yenfau'da 'kalb-i selîm' isterler (Rûhî)*

Ey hoca/zengin kişi, ulu kişi, kimsenin kimseye fayfası olmayan günde senden altın ve gümüş isteyeceklerini düşünüyorsan yanılıyorsun. O gün senden sadece selim bir kalp isteyecekler.

Hiç şüphesiz bu sözler bizlere bir şeyler söyler. Ama acaba tam olarak anlamış olur muyuz? Şu ayeti okuduktan sonra ne demek istediğimi daha iyi anlatabileceğim.

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

"O gün mal da fayda vermez, oğullar da. Ancak Allah'a halis ve pak bir kalp ile varanlar müstesna" (Şuara 88-89).

Sanırım ne demek istediğim şimdi daha iyi anlaşıldı. Bu beyt ayetin manzum tercümesinden başka bir şey değil. Böyle sizlere yüzlerce, binlerce örnek bulabilirim.

*Hayretinden parmağın dişler kim etse istimâ
Parmağından verdiği şiddet günü Ensâr'a su (Fuzulî)*

Sadece Kuran mı, Hz. Peygamber'in sözleri ve mucizelerini bilmeden de şiirimizi anlamamız pek mümkün değil. Peygamber'imizin bir sefer esnasında, Hudeybiye olduğu söyleniyor, ashabının susuzluğunu nasıl giderdiğini bilmezsek Fuzulî'nin Su Kasidesi'ni anlamamız mümkün müdür?

Sadece mucizeler mi? Allah'ın ezel sıfatını bilmezsek Taşlıcalı Yahya'nın şu beytini sadece terennüm etmiş oluruz.

*Dahî yoğ iken bu zemîn ü zamân
Hazret-i Hak vâri idi ancak hemân (Taşlıcalı Yahya)*

İbadetlerimizi bilmezsek Gubari'in şu beytindeki ince noktayı nasıl kavrarız?

*Ey Gubârî ele girmezse şarap işte gubâr
Su bulunmazsa zarûretde teyemmüm câiz*

Örnekleri çoğaltmamız mümkündür ama ben ne demek istediğimi anlatmaya bu kadarcık örneğin yeterli olduğunu düşündüğüm için daha fazla örnek vermeyeceğim.

Sözlerimi Ka'b b. Zuhayr'ın Hz. Peygamber'i öven dizeleriyle tamamliyorum.

Muhteşem yurdunda hüküm süren aslanlar başbuğudur O.

Bir arslan ki erkenden ava çıkar, yavrularının besini insanoğlu, insan eti.

Bir arslan ki, savaş alanında kendi düşmanı dengi

Bırakmadan çarpışmayı, haram sayar kendine savaşı terketmeyi.

Heybetinden kısılır sesleri yırtıcı çöl arslanlarının ,

Arslanlar arasında bile o dağıtır adaleti.

Parçalandı silâhları ve elbiseleri, kurda kuşa yem oldu

Bu vâdide kendi gücüne bileğine güvenen nice kişi.

Şüphe yok ki, Peygamber, en keskin bir kılıçtır kılıçlarından Allahın.

Sonsuz bir kurtuluşa, nura ve hidayete alıp götüren bizi.

Ve arkadaşları O'nun, Mekke vâdisinde İslâmı kabul eden

Kureyşin en ileri gelenleri... Cömertlikte ve yiğitlikte hiç birinin yok dengi.

İlk günler, göçmek gerekliydi, hemen göçtüler, zerre tereddüt etmeden.

Bırakarak yurtlarını, tüten ocaklarını, mal ve mülklerini.

Yerlerinde kalanlar çarpışamayacak güçte olanlardı.

Onlar da, müdafaasız ve silâhsız, çepçevre küfürle çevrili, bugünü hazırlamış beklemişlerdi.

Evet, bunlar, başları dimdik gezen yiğit üstü yiğit,

Davuda mahsus demir gömlektir zırh diye giydikleri.

Zırhları pırıl pırıl ve upuzun. Çelikten büklümleri öyle ki,

Birbirine geçip kaynaşmış bir ayrikotunun halkaları gibi.

Mızrakları düşmanı devirse yere, gurur nedir bilmezler,

Yenilirlerse bilmezler nedir umut kesmek, yok ya yenildikleri!

Ak soy develer gibidir gidişleri. korunmaları da saldırı.

Vurulunca göğüslerinden vurulurlar. Onlar ürkmmez, onlardan ürker dev dalgalı ölüm denizi.

Hz. Peygamber sevgisi gönüllerimizden eksik olmasın, onun güzel sözleri yolumuzu aydınlatsın ve bizlere kıyamet günü onun sancağı altında toplanmayı nasip etsin.

